

889 Dr Kempner
po
latach
czyli
paradoks
współcze-
sności

1. NIC nie trwa tak długo w pamięci społeczeństw jak zbrodnie. Historia ludzkości jest niczym innym jak Powszechną Historią Ludzkiego Występku. Ludzkiej zbrodni przeciwko własnej ludzkości. Ale jest również historią tych, którzy tej zbrodni przeciwstawiali się, walczyli przeciwko niej, niejednokrotnie składając swoje życie na ołtarzu praworządności, miłości, sprawiedliwości. Zatem jest ta historia również historią cierpienia i wyrzeczeń.

2. W Teatrze Współczesnym w Szczecinie Józef Gruda wspierając się o protokoły stenograficzne przesłuchań przeprowadzonych w latach 1945—49 przez prokuratora Roberta M. W. Kempnera w Głównym Urzędzie Doradców Prawnych (Office of Chief of Counsel) stworzył spektakl, widowisko teatralne. Owe tytułowe 10 PARADOKSÓW PROKURATORA KEMPNERA dotyczą również naszej współczesności, naszej mentalności kształtowanej przecież przez epokę nazizmu, epokę pieców. I tej mentalności są bolesnym, krzyżującym doświadczeniem. Wraz z Kempnerem Gruda poszukuje odpowiedzi na pytanie — kim jest człowiek w momencie doświadczania historii. Jest szubrawcem, czy jest bezwolnym narzędziem chorego, nienormalnego, bandyckiego systemu. Ani Kempner, ani Gruda nie odpowiadają na to pytanie. Oni tylko obnażają tragiczny w swojej wymowie, nieludzki system stwarzania zbrodni. Ukazują bezwolność ludzi, inercję ich postaw, i kamienne, tchórzliwe sumienia. Oto — w tym może nieco przydługim przedstawieniu, ożywają przed naszymi oczyma postacie skompromitowane przez system hitlerowski, ale jednocześnie system ten kompromitujące. Ta moralna wymiennosc organizuje nasz dzisiejszy protest.

3. Patrząc i słuchając przesłuchującego i przesłuchiwanego nie możemy opędzić się natrętnej myśli, że wszystko to, co działo się prawie trzydzieści lat temu jest czytelne i dzisiaj. Również i dzisiaj może każdej chwili przydarzyć się w jakimkolwiek miejscu na ziemi, jeśli pozwolimy dojść do głosu politycznemu, nacjonalistycznemu rozpasaniu. System totalitarny, którego formę najdoskonalszą w okrucieństwie użyczał system hitlerowski jest zagrożeniem i dzisiaj. Wspomnieć tylko Chile zda się argumentem wystarczającym. Już dawno stwierdzono, że to nie Rewolucja Francuska wyrzuciła francuską arystokrację, ale uczyń to Figaro! W tym kontekście, w tej rzeczywistości teatr Grudy jest tej idei nośnikiem. Nośnikiem naturalnie a rebours. Teatr Grudy bowiem proponuje nieustającą pamięć zjawisk, które przyniosły człowiekowi zagładę, które wystawiły na próbę jego poczucie sprawiedliwości, jego wartościowanie świata, wreszcie jego służbę idei. Gruda mówi o nieczystym sumieniu, ale mówi to w sposób, który sprawia, że widzimy owo sumienie kryształowe. Dzisiaj wiemy o strukturze kryształu wszystko lub prawie wszystko. Kryształ nazistowskiego naturalnie. Kempner dopiero strukturę tę poznawał. Jeszcze wtedy nie ukazała się książka Bullocka pt. STUDIUM TYRANII Nie ukazał się naukowo odsłonięty system masowego zabójstwa.

4. I oto przyglądamy się dzisiaj postawom sprzed trzydziestu laty. Stawiamy niekiedy wykrętnych, niekiedy szczerych wyznań ludzi dla których zbrodnie były czynnością powszednią. Przed obojętnością przed bezwolnością własnego serca i rozumu ostrzega teatr Grudy.

SAS